

of mindere consequentie tot heerschappij gekomen in kringen, waar vroeger de richting van Keil werd gevolgd. Was Dr. De Visser²⁹⁾ oorspronkelijk door de redactie der Utrechtsche Godgeleerde Bibliotheek aangezocht om „Keils Handboek der Bijbelsche Archaeologie in een nieuw gewaad te steken, dat vervaardigd was overeenkomstig de eischen, die thans aan dit deel der Godgeleerde wetenschap mogen worden gesteld”, — het bleek hem (zooals hij verder verklaart) spoedig „dat het geheel onmogelijk was Keils boek als grondslag te behouden en tevens recht te doen wedervaren aan de resultaten van het wetenschappelijk onderzoek, dat in den nieuweren tijd op dit gebied is ingesteld”. Zoo werd de oude „Keil” door een nieuw werk vervangen, dat wel een meer positieven geest ademt dan Benzinger, maar toch met beslislheid den grondslag der heerschende litterair-historische theorie aanvaardt. — En gelijk ten onzent ging het ook in den vreemde, met name in Fransch Zwitserland. Om slechts één voorbeeld te noemen, aan de Theologische School van het „Oratoire” te Genève worden, hoewel met behoud van den toon der pieteit, nochtans onomwonden de hoofdtrekken der nieuwe beschouwing geleeraard.

We mogen ons dus niet ontveinzen, dat voor hen, die in allen deele aan het principium theologiae wenschen vast te houden, de toestand zeer ernstig is geworden. Links en rechts verlaat men den alouden grondslag en noodigt ons dringend uit om toch te volgen. Maar op al die roepstemmen kunnen we slechts een „non possumus” ten antwoord geven. Wat door de Heilige Schrift als historisch wordt aangeboden moet door de archaeologie als historisch worden aanvaard, — aan dien onverbiddelijken eisch van het principium theologiae hebben we vast te houden, al worden er in naam der we-